

Strani jezici struke i potrebe tržišta rada: rezultati analize sprovedene u okviru projekta „ReFlame“, kojim koordinira Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore

Pripremna faza u okviru projekta „ReFlame“ (Reforming Foreign Languages in Academia in Montenegro), kojim koordinira Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore a kofinansira Evropska komisija u okviru ERASMUS + programa, uspješno je zaključena. Jedan od konkretnih rezultata ove faze, bitan za dalje usmjeravanje ključnih projektnih aktivnosti, jeste *Izveštaj o trenutnoj situaciji u pogledu nastave stranih jezika struke na univerzitetima u Crnoj Gori i potrebama tržišta rada*, koji su zajedno pripremili Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore, Filološki fakultet Univerziteta Donja Gorica i Fakultet za strane jezike Univerziteta Mediteran. U ovom izvještaju predstavljeni su rezultati temeljnog istraživanja koje je imalo za cilj da se na osnovu analize stavova studenata i zaposlenih na tri crnogorska univerziteta, te očekivanja i potreba crnogorskog tržišta rada, stekne uvid u realno stanje i definišu potrebe za unapređenjem znanja i nastave u oblasti stranih jezika struke na univerzitetskom nivou, odnosno potrebe za razvojem kadrova koji se aktivno i efikasno služe stranim jezicima iz oblasti svoje profesije.

Istraživanje je obuhvatilo ukupno 1.985 ispitanika (studenti i nastavno i nenastavno osoblje Univerziteta Crne Gore (UCG), Univerziteta donja Gorica (UDG), Univerziteta Mediteran (UM), zajedno sa ispitanicima iz Unije poslodavaca Crne Gore (UPCG)). Ključni nalazi pokazuju sljedeće:

1. Stavovi studenata

Velika većina studenata sa sva tri crnogorska univerziteta (anketirano ih je ukupno 1.439) smatra izučavanje engleskog jezika neophodnim, kako za potrebe studiranja i stručnog usavršavanja, tako i za obavljanje buduće profesije (65% studenata UCG, 68% UDG, 78% UM). Pri tom, čak 83% studenata Univerziteta Crne Gore smatra da bi strani jezik struke (posebno engleski) trebalo da bude obavezan predmet na njihovim studijskim programima (istog su gledišta 80% studenata UM i 71% studenata UDG). Kao glavne razloge za svoje stavove, studenti navode: mogućnost zaposlenja, nastavak obrazovanja, lične potrebe (putovanja, sporazumijevane i sl.), nepristupačne cijene kurseva u okviru privatnih škola stranih jezika i nedostatak kvalitetne ponude kurseva za strane jezike struke uopšte.

Osim engleskog, 68% ispitanih studenata sa UCG, 68% sa UDG i 57% sa UM istaklo je neophodnost poznavanja još jednog stranog jezika od važnosti za njihovu struku. Tu prije svega ubrajaju: njemački, italijanski i ruski ili francuski jezik.

2. Stavovi zaposlenih na univerzitetima

Kada je u pitanju nastavno i administrativno osoblje sa sva tri spomenuta crnogorska univerziteta (anketiran je ukupno 461 ispitanik), većina tvrdi da im je engleski jezik neophodan za kvalitetno obavljanje svog posla (52% UCG, 56% UM, 77% UDG). Takođe, velika većina smatra da bi imala koristi od dodatnog usavršavanja engleskog jezika (90% UCG, 89% UM, 85% UDG), a rezultati nedvosmisleno nameću zaključak i da bi usavršavanje znanja engleskog jezika akademskog i administrativnog osoblja crnogorskih univerziteta značajno pospješilo internacionalizaciju samih univerziteta i uvećalo procenat dolazne i odlazne mobilnost, kako profesora, tako i studenata u okviru programa razmjene između evropskih univerziteta.

Osim toga, značajan procenat ove kategorije ispitanika (68% UCG, 79% UM, 84% UDG), smatra da bi im u obavljanju svoje profesije značajno koristilo znanje još jednog stranog

jezika (pored engleskog), ističući pri tome posebno jezike poput njemačkog, italijanskog, francuskog, ruskog ili španskog i kineskog (UDG).

3. Stav tržišta rada

U cilju analize potreba tržišta rada, sprovedeno je anketiranje Unije poslodavaca Crne Gore, koji su, cijeneći važnost projekta, bili vrlo raspoloženi za saradnju. Rezultati ovog upitnika pokazuju da 53% ispitanih poslodavaca, predstavnika najrazličitijih sektora privredne djelatnosti (trgovina, pomorstvo, građevina, obrazovanje, bankarstvo, IT sektor, zdravstvo i sl.) ističe da je vladanje engleskim jezikom na naprednom nivou izuzetno važan preduslov koji moraju zadovoljiti njihovi zaposleni, dok velika većina njih (čak 82%) drži da bi kandidati koji apliciraju za poslove u njihovim preduzećima morali raspolagati mnogo višim stepenom poznavanja engleskog jezika nego što to za sada jeste slučaj.

Kao jako važan podatak ističemo i to da je više od polovine ispitanih poslodavaca (53%) mišljenja da je upravo univerzitet taj koji bi morao svojim studentima, budućim profesionalcima u najrazličitijim oblastima, da omogući sticanje znanja engleskog jezika na neophodnom nivou. Takav stav obrazlažu razlozima među kojima su na prvom mjestu garancija kontrole i kvaliteta koju pružaju ustanove visokog obrazovanja, zatim odgovornost obrazovnog sistema, kao i činjenica da nastava jezika na univerzitetskom nivou podstiče ozbiljniji pristup samom učenju.

I po pitanju drugih stranih jezika, pored engleskog, poslodavci su se u velikom procentu (55%) izjasnili da je poželjno da njihovi zaposleni vladaju još jednim stranim jezikom, i to u najvećoj mjeri njemačkim, pa onda italijanskim i ruskim jezikom, te francuskim i drugim jezicima.

Kako bi presjek stanja na tržištu rada na temu neophodnosti poznavanja engleskog i ostalih svjetskih jezika bio što potpuniji, rezultati istraživanja dopunjeni su podacima dobijenim od Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, a koji svjedoče o tome da je, ako se analizira samo period od 1. januara do 17. decembra 2019. godine, značajan broj oglasa za posao (1.902) eksplicitno zahtijevao znanje engleskog jezika.

4. Koliko studenti znaju engleski jezik na početku studija

U cilju realne procjene nivoa vladanja engleskim jezikom sa kojim crnogorskih studenti započinju svoje visokoškolsko obrazovanje, u okviru spomenute faze projekta „ReFlame“ urađen je i test za određivanje nivoa znanja na sva tri univerziteta (853 ispitanika). Rezultati testa pokazali da većina studenata vlada srednjim nivoom znanja opšteg engleskog jezika – B1, što takođe ukazuje na neophodnost intenziviranja nastave, kako bi se omogućilo dostizanje naprednog nivoa – C1, koji kao izlazni nivo propisuje Zakon o visokom obrazovanju, a kao što vidimo, i crnogorsko tržište rada. Zabrinjavajući podaci su da više od četvrtine studenata ima tek osnovno znanje engleskog jezika pri upisu na fakultet, odnosno na znanje nivoima A1 i A2 (kumulativno 26,72%). S druge strane na B2 nivou je sličan broj studenata – 26,61%, dok 9% njih ima zavidno znanje (C1 nivo).

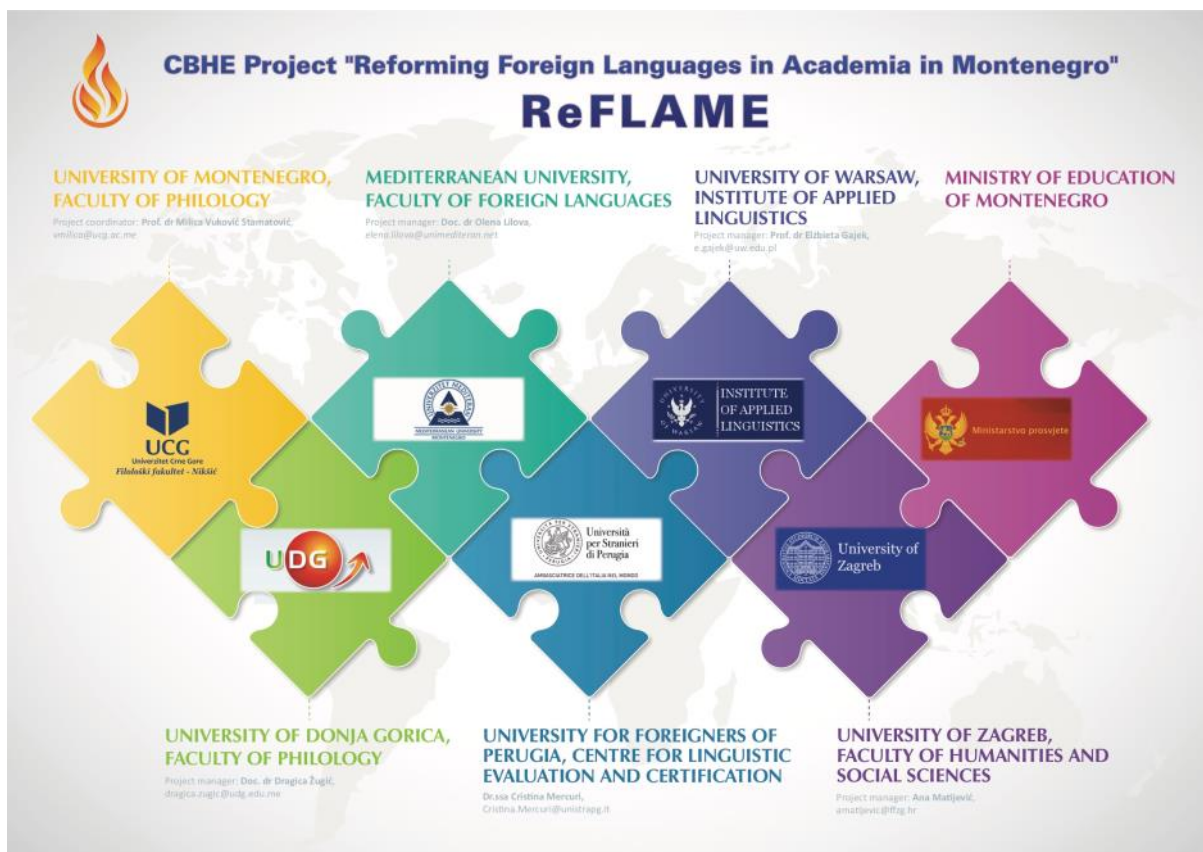
Imajući u vidu ograničenja u pogledu broja časova stranih jezika koji studenti mogu imati na nefilološkim studijama i pomenuti ulazni nivo znanja studenata, nameće se potreba da se postojeći fondovi časova maksimalno iskoriste kako bi studenti mogli napredovati što je više moguće u zadatim uslovima, što potvrđuje opravdanost ciljeva projekta „ReFlame“ i daje mu na važnosti. Iako su nastavnici stranih jezika jednoglasni u tome da je nivo C1 opšteg engleskog jezika teško dostizan studentima koji na univerzitet dolaze sa nivoima A1,

A2 i B1 (a takvih je, po rezultatima ove studije, čak oko dvije trećine), ipak se slažu u tome da je kod svih studenata moguće ostvariti značajan napredak u pogledu znanja jezika struke, zbog čega je poseban akcenat u projektu stavljen na metode nastave i razvoj nastavnih materijala za strani jezik struke.

Rezultati ovog istraživanja u Crnoj Gori ne predstavljaju iznenađenje. Oni su podudarni sa rezultatima sličnih istraživanja sprovedenih šire na prostoru EU, koji nedvosmisleno ukazuju na pozitivnu vezu između znanja stranih jezika i mogućnosti zaposlenja. U vezi s tim, podsjetićemo i da je sredinom 2019. godine, Vijeće Evropske unije donijelo *Preporuke državama članicama u pogledu sveobuhvatnog pristupa nastavi i učenju stranih jezika*, kako bi se ostvario ideal poznavanja barem dva strana jezika pored maternjeg. U okviru tih preporuka ističe se neophodnost poznavanja stranih jezika, i to ne samo radi mogućnosti studija, istraživanja, usavršavanja i zaposlenja, već i radi osnaživanja zajedničkog, evropskog identiteta i razvijanja interkulturalnosti.

Sve ovo potvrđuje značaj misije projekta „ReFlame“, koji će na temeljima objektivno analiziranih potreba i mogućnosti, u naredne tri godine, kroz različite projektne aktivnosti osnažiti kapacitete crnogorskih univerziteta u pogledu nastave engleskog i drugih stranih jezika na svim fakultetima, te u skladu sa izrekom „koliko jezika znaš, toliko i vrijediš“ uvećati vrijednost kadrova koji na njima stasavaju.

Studija je dostupna javnosti na veb sajtu projekta „ReFlame“: www.reflame.ucg.ac.me

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

